

עלים

עלון שבועי משולחן מערכת מכון עלה זית

publish@alehzayis.com | 732.513.3466

עלה תורה

מתוך קונטרס נהר שלום על פרשת נח מהג"ד שלום ראובן פיינשטיין שליט"א

מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם (יה)

והאי לישנא כתיב נמי לקמן בבני חם, ובבני שם, שכל אחד ישבו בארץ המיוחד להם. שהקב"ה סיבב שישבו בארץ שמתאים ביותר לגופם, כגון בני חם שעורם שחור, הושיבם הקב"ה במקומות החמה ומדבר, שיוכלו לסבול תוקף השמש. ובני יפת שעורם לבן ביותר (פרקי דרבי אליעזר פכ"ד) הושיבם במקומות הקרים שאין השמש תקיף. ובני שם שעורם ממוצע, הושיבם סמוך לאמצע היישוב, מקום ממוצע שאינו חם ביותר ואינו קר ביותר.

ומענין לענין, נמרוד שהיה בן כוש היה שחור, (ע"י מ"ר פמ"ב אות ד' כוש שהיה כושי ודאי), ואעפ"כ לא מנעו זה מלמלוך על כל העולם, שהלכו העולם אחריו והמליכוהו עליהם (ע"י פרדר"א פכ"ד). א"כ ראינו שבאותו זמן לא איכפת להו על גוון העור דאינשי, ומה שמצינו כן עכשיו זה דבר חדש של זמנינו, ע"כ מקונטרס נהר שלום.

הוספת מערכת עלה זית: מהענין לציין לדברי האבן עזרא בפרשתן (פרק ט פסוק כה) וז"ל, ויש אומרים כי הכושים הם עבדים בעבור שקלל נח את חם, והנה שכחו, כי המלך הראשון אחר המבול היה מכוש, וכן כתוב ותהי ראשית ממלכתו בבל (בראשית י, י) עכ"ל.

ובעיקר השקפת היהדות על גזענות, ראה מש"כ הגר"י קמנצקי זצ"ל באמת ליעקב בפרשתן (ט, כה) וז"ל, הנה ישנן משונאינו מאומות העולם הטוענים שכלל ישראל היא אומה גזענית, שהרי התורה אומרת שכנען ארור והוא יהיה עבד עבדים לאחיו, הרי שהשפילה התורה את גזע כנען למדרגת עבד. אבל האמת ודאי היא לא כן, דהא זה ברור שדעת התורה היא כנגד גזענות, וכבר הוכחתי זה בחידושי לעיל בפרשת בראשית (א, כב) מלשון המשנה בסנהדרין (לז), מפני מה נברא האדם יחידי שלא יאמר אדם לחבירו אבא גדול מאביך, הרי שבדוקא שינה הקדוש ברוך הוא במין האדם משאר המינים וברא רק אדם יחידי כדי שלא יבואו בני האדם לידי מדה מגונה זו, עכ"ל. ועיין שם ביאורו לפסוק "ארור כנען".



עלה שביעית

שמיטה אחר המבול

ע"פ ספר אש תמיד פרשת בהר מהג"ד אהרן שלמה צינמון שליט"א

בהקדמה לספר ידי משה על מדרש רבה (בראשית), מביא החשבון ששנת המבול היתה אלף תרנ"ו לבריאת העולם. ואם יובל אינו ממנין שנות השמיטה (ראש השנה ט, א), נמצא דשנת המבול היתה השנה שלפני שמיטה. וא"כ נמצא שכשיצא נח מן התיבה, היתה שנת השמיטה. ואם נח שמר את כל התורה (ויקרא רבה פרשה ב סימן י), היתה טענה על נח שנטע כרם, וזה היה המעשה חולין שעשה (כדפירש רש"י בראשית ט, כ), עיי"ש.

והנה בחזקוני הקשה על מה שכתוב בתורה שנח חי תשע מאות וחמשים שנה. הלא חי עוד שנה כי שנת המבול היה גם כן שנה ואם חי אחר המבול ש"נ שנה נמצא שחי תשע מאות וחמשים ואחת שנה. ותירץ כיון דלא שמשו המזלות בשנת המבול לכך אינה מן המנין. אלא דיש לעיין בזה, דהא בכל חשבונות השנים מיום בריאת העולם ועד היום, שנת המבול מן המנין של השנים. וביאור הדבר, דאף דלא שימשו המזלות בשנת המבול, מכל מקום היה

אפשר לחשב שנה זו במנין השנים של העולם, כיון דדין יום ולילה אינו תלוי במציאות דאור וחושך, אלא הוי שיעור זמן, דבכל כ"ד שעות איכא יום ולילה. ולכך שפיר חשיב חדשים ושנים, אף דלא שמשו המזלות. אלא דכלפי נח עצמו, שהיה קודם שניתנו הישעורים מסיני, לא חשב ה' זמן לשנה, דלגביה דידיה תלוי הדבר במציאות דאור וחושך, דלא ניתנו שיעורים לבני נח. וכיון דלא שימשו המזלות באותה שנה, לא חשיבא שנה לגביה. ובהכי מיושב שפיר נמי הא דחשיב שמת בן תשע מאות וחמשים שנה. אבל לדין [בני ישראל], אחר שניתנו הישעורים לעולם, חשיבא האי שנה לשנה.

ואי נימא כדברינו, שכיון שלא שמשו המזלות, לא היה זמן של ימים וכן לא היה זמן של שנה, נמצא דכלפי נח עדיין היו בשנה השישית כשיצא מהתיבה, דהא כיון דלפי החשבון נכנס בשנה השישית למנין השנים, הרי כיון שלא שמשו המזלות עדיין שישית היתה.

ויש להוסיף דנח בחר ליטע כרם מחמת חיובו לזרוע בעולם (עיין בראשית רבה לא, יד) שלכן הכניס עמו זמורות ונטיעות כדי לזרוע אחר המבול, וזה היה בכלל הציווי דצא מן התיבה, רוצה לומר, לבנות עולם חדשה. וממילא בחר שלא לקבל על עצמו לשמור השנים כדיני ישראל כיון שרצה לעשות הציווי לזרוע את כל העולם. ובדרך חידוד יש לומר, שזה הביאור ד'עשה עצמו חולין' דחישב השנים דלא כישראל ודו"ק.

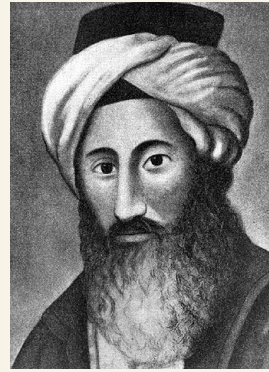
ועוד יש לפרש, משום דשביעית היא כמו שבת וכיון דגוי ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח, ב) לכן עשה עצמו חולין שלא שבת בשמיטה. ויש לציין הא דלענין שביעית מצינו שיש כחב קנין עכו"ם להפקיע מקדושת הארץ, אף אם לענין שאר קדושות כמו תרומות ומעשרות אין כח, והיינו טעמא משום דקדושת שביעית כמו שבת והגוי מופקע ממנו לגמרי.

אמנם בכלי יקר (ריש פרשת בהר) יסד דקדושת שביעית ויובל היא הקדושה דהר סיני דכתיב שם גם הצאן והבקר אל ירעו שהיה אסור לזרוע שם מצד קדושת המקום והיא נתהוותה בארץ ישראל בכל שנת השמיטה ויובל. וזה הביאור דענין שמיטה אצל הר סיני. ואם כן אף דנח והאבות שמרו את התורה, מכל מקום לא היתה המציאות דקדושת נתנית התורה.

זמנים לפרשת נח - ליקוואוד - October 8/9

מוצאי שבת		יום השבת		ליל שבת		ערב שבת	
6:26	שקיעת החמה	9:07	סו"ז קרי"ש מג"א לחשבון המעלות	6:24	פרישה ממלאכה (לתוספת שבת)	1:14	מנחה גדולה (חצי שעה לחומרא)
7:07	ג' כוכבים קטנים	9:52	סו"ז קרי"ש גר"א וגר"ז	6:27	שקיעת החמה	3:37	ט' שעות (להתחלת סעודה)
7:38	ע"ב דקות	10:49	סו"ז תפילה גר"א וגר"ז	6:44-7:44	מזל מאדים (לענין קידוש)	4:04	מנחה קטנה (לעשיית מלאכה)
7:46	ר"ת ד' מילין לחשבון המעלות	12:43	חצות היום (סעודת שחרית להב"ח)	7:07	צאת ג' כוכבים (לקרי"ש לפני סעודה)	5:57	חצי שעה קודם שבת
12:44	חצות הלילה (לסעודת מלוה מלכה)	1:40	ד' שעות למוסף (לכתחילה)	732-513-3466 ext. 106 publish@alehzayis.com	נערך ע"י הרב משה ברוך קופמאן	6:09	הדלקת נרות

גוי ששבת



אחר שנח יצא מן התיבה והקריב קרבנות שהיו לרצון לפני המקום, הבטיח הקב"ה שלא יחריב את העולם עוד, כמו שנאמר (בראשית ח, כא - כב) "וירח ה' את ריח הניחוח, ויאמר ה' אל לבו לא אוסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם וכו'. עוד כל ימי הארץ זורע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו".

וחז"ל (סנהדרין נח, ב) דרשו מפסוק זה שיש איסור לגוי לשמור את השבת, דאמר ריש לקיש, נכרי ששבת חייב מיתה, שנאמר ויום ולילה לא ישבתו, ואמר מר אזהרה שלהן זו היא מיתתן, ע"כ.

וביאר החיד"א (אהבת דוד דרוש ט) הטעם שאסור לנכרי לשבות, ששבת קודש מיוחדת שנקראה אות על הברית שבין הקב"ה ובין בני ישראל, כאמור (שמות לא, יג) "אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם". ולכן בתיבת שבת מרומזים שלש מצוות, 'שבת' - ראשי תיבות שבת ברית תפילין, שכולן אותות בין הקב"ה ובין בני ישראל.

והוסיף החיד"א, שמלבד ששבת היא אות על הקשר שבין הקב"ה וישראל, עוד היא מגלה את מהות הקשר הזה, שהוא יחס של אב לבנו האהוב עליו. והיינו שהאות של שבת - וכן האותות של תפילין וברית מילה - מורים שאנו בנים למקום. כי שבת היא שרביטו של מלך, ובודאי אם אחד מעבדי המלך השתמש בשרביטו נחתייב מיתה, ועל כן גוי ששבת חייב מיתה. ומה שלישראל הותר לשמור את השבת, הוא רק מפני שנקראו בנים למקום.

ויש להוסיף, שאף עצם השם 'שבת' מרמז שהיא ניתנה לנו מפני שאנו בנים למקום. שכתב בספר אהבת ישראל (לאדמו"ר מוויזניץ, פרשת צו עמ' כא): "ובן בנו" פשוטה גימטריא שבת". והיינו שכל האותיות הסופיות מנצפ"ך יש להם גימטריא כנגד המאות - 'ך' עולה חמש מאות, 'ם' שש מאות, 'ן' שבע מאות, 'ף' שמונה מאות, ו'יץ' תשע מאות. נמצא שתיבת 'בן בנו' פשוטה עולה למנין 207 - גימטריא של "שבת".

ועפ"ז נוכל לבאר מה שאחר המבול אסר הקב"ה על בני נח לשמור את השבת. והיינו שאע"פ שנח מצא חן בעיני ה' וקרבותיו נתקבלו ברצון לפני הקב"ה, והבטיח לנח שלא ישחית העולם עוד וירבה זרעו כעפרות תבל, מ"מ עדיין לא הגיע הזמן שבא האדם למדרגת בניו של מקום, ולכן נאסר עליו לשמור את השבת שהוא שרביטו של מלך. ורק אחר ט"ז דורות, כאשר יצאו בני ישראל הנקראים "בני אל ח"י" מארץ מצרים, אז זכו שהקב"ה גילה להם חיבתו לפניו, וצוה אותם במרה על שמירת השבת, ומסר להם שרביטו, ועל ידי זה הראה לכל העולם שהם בנים חביבין שלו.

מתוך קונטרס שירת משה מהרב משה פנחס שייף שליט"א

אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו וגו' (ו:ט)

כתב רש"י (ד"ה בדורותיו), "ויש שדורשים אותו לגנאי", וביארו המפרשים שבינו לבין קונו היה נח צדיק גמור ולא היה בו שום פגם וחטא, והיינו דכתיב 'את האלהים התהלך נח', שלא חטא נגד אלהיו כלל, אמנם כיון שלא הוכיח את בני דורו, דרשוהו חז"ל לגנאי.

ולכאורה יש לתמוה על זה, דבספורנו כתב ממש להיפך, וז"ל, הלך בדרכיו להטיב לזולתו והוכיח בני דורו, כדברי רבותינו (סנהדרין קח, ב), ועוד תמוה לפי דברי הספורנו היאך יתכן שיעמוד נח ויוכיח את דורו ק"כ שנה ולא יצליח להחזיר אפילו אדם אחד בתשובה, שהלא לאחר מאה ועשרים שנים נכנס נח ומשפחתו לתיבה ולא נכנס עמהם אפילו בעל תשובה אחד.

ונראה שיש למצוא פשר דבר בדברי הספורנו עצמו על הפסוק "ונח מצא

המקור בתורה למצות פריה ורביה

יְבַרְךָ אֱלֹהִים אֵת נַח וְאֵת בְּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ. וְאֵתֶם פְּרוּ וּרְבוּ שְׂרָצוּ בְּאֶרֶץ וּרְבוּ בָהּ (בראשית ט:א - ז)

ואתם פרו ורבו - לפי פשוטו הראשונה לברכה, וכאן לצווי. ולפי מדרשו להקיש מי שאינו עוסק בפריה ורביה לשופך דמים.

מבואר ברש"י דלפי פשוטו הפסוק הראשון הנאמר לנח הוא לברכה והשני למצוה. וכתב בשפתי חכמים דלרש"י גם הפסוק הנאמר אצל אדם (בראשית א, כח) "ויברך אתם אלקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו" הוא לברכה. וכן מבואר ברמב"ן (בראשית ט, ז) דהפסוק הנאמר לאדם הוא לברכה, ורק הפסוק הנאמר לנח (פסוק ז) הוא למצוה. והוכיח כן מדאמרינן בסנהדרין (נט:ב) "והרי פריה ורביה שנאמרה לבני נח דכתיב 'ואתם פרו ורבו' ונישנית בסיני" וכו'. והרא"ם כתב דכן נראה מברייטא דבר קפרא (כתובות ה, א), דקתני "הואיל ונאמרה בו ברכה לאדם", ומשמע דס"ל דהפסוק הנאמר לאדם "ויאמר להם אלקים פרו ורבו" הוא פירוש של "ויברך אותם אלקים". וכן נראה מדברי הגמ' בע"ז (ה:א) עיי"ש.

עוד מבואר ברש"י דהמדרש נקט איפכא, דקרא (א, כח) ד"ויאמר להם אלקים פרו ורבו" דגבי אדם הוא לברכה אלא למצוה, וכן "פרו ורבו" הראשון דנח (פסוק א) הוא למצוה, והפסוק השני בא לדרוש שמי שאינו עוסק בפו"ר הוקש לשופך דמים. [ומדברי הרמב"ן נראה דס"ל דאף לדברי המדרש הפסוק הראשון נאמר לברכה והשני למצוה].

וכתב הרא"ם דצ"ל דס"ל להמדרש כמתני' דיבמות (סה, ב) דמקור מצוות פו"ר הוא בפרשת בראשית, דשינוי שם, האיש מצווה על פו"ר אבל לא האשה, רבי יוחנן בן ברוקה אומר על שניהם הוא אומר "ויברך אותם אלקים ויאמר להם [אלקים] פרו ורבו". ובגמ' מנא הנ"מ א"ר אילעא משום ר"א בר"ש אמר קרא [ומלאו את הארץ וכבשוה] איש דרכו לכבש ואין אשה דרכה לכבש, אדרבה "וכבשוה" תרתי משמע, א"ר נחמן בר יצחק "וכבשה" כתיב, ע"כ. ומבואר דהציווי נאמר כבר לאדם בפסוק "ויאמר להם אלקים פרו ורבו", רק דפליגי אם נתמעטו נשים או דקאי אף עליהן. וכתב הרא"ם דמשנה זו פליגא אברייטא דבר קפרא בכתובות ואסוגיא דסנהדרין דמקור מצוות פו"ר הוא מקרא ד"ואתם פרו ורבו" הנאמר לנח.

אלא שהקשה הרא"ם, דמאחר שכבר נצטווה אדם הראשון על פריה ורביה, למה הוצרך לצוות עוד את נח על זה. וכתב דשמא י"ל ע"פ מה שפירש"י (פסוק ט) דנח היה חושש לעסוק בפריה ורביה עד שהבטיחו הקב"ה שלא לשחת העולם עוד.

והמהרש"א (סנהדרין שם) הביא דברי הרא"ם דהיא מחלוקת הסוגיות, וכתב וז"ל, והוא דחוק דסתמא דתלמודא הכא ובפ"ק דמסכת ע"ז אלא לברייתא דבר קפרא דפליגא אסתמא דמתני' דיבמות דלכו"ע ס"ל למצוה נאמרו. ועוד קשה כיון שנצטווה אדם על פו"ר למה הוצרך לצוות עוד נח על זה וכו', ומה שכתב הרא"ם בזה וכו' אין זה נכון דדי היה לו בהבטחה ע"ז ולמה הוצרך לצוות לו פעם שנית גם בלשון כפול. והנראה דההיא דיבמות לא פליגא, וס"ל נמי דמצות פו"ר מקרא דנח "ואתם פרו ורבו", וה"ק כיון דכתיב גבי אדם "וכבשה" ואיש דרכו לכבוש וכו', ע"כ לשון רבים דפרו ורבו דכתיב גבי אדם לא על שניהם נאמר אלא מאנשים דעלמא, וא"כ ה"ג ואתם פרו ורבו דנח דלמצוה נאמר לא דייקא לאיש ולאשה אלא מאנשים דעלמא וכו', עכ"ל.

ועיי"ש ביבמות דלרב יוסף יליפינ דדוקא אנשים חייבים בפו"ר מדכתיב אצל יעקב (לה, יא) "אני קל שד-י פרה ורבה" ולא קאמר פרו ורבו, וכתבו התוס' (ד"ה ולא) וז"ל, אע"ג דלאדם הראשון קאמר פרו ורבו, ההוא ברכה בעלמא ולא למצוה, עכ"ל. והקשה המהרש"א (שם בסנהדרין בסו"ד) וז"ל, דאכתי תקשי לך דהא לנח נאמר פרו ורבו וההיא ודאי למצוה נאמר כדמוכח בשמעתין, עכ"ל. אכן להמזרחי ניחא, דמה שנאמר לנח הוא בתורת הבטחה ולא בתורת ציווי, ונאמרה ההבטחה אף לנשים.

אך באמת לכאורה מעיקרא לא קשיא, דפרו ורבו דנאמר לנח בלשון רבים מוסב על בניו של נח, כדכתיב "ויברך אלקים את נח ואת בניו", משא"כ בפרשת בראשית שרק אדם וחיה היו בעולם.

נשמות נח ודור המבול שנתגלגלו במשה ודור המדבר

בספר ערבי נחל (להרב דוד שלמה אייבשיץ זצ"ל, בעל לבושי שרד על השולחן ערוך) הביא דבר נפלא בשם תיקוני זוהר וז"ל, שתל הקב"ה נשמת משה רבינו ע"ה בנח, ולא אצלה, ונסתלק ממנו ובא באותן דורות של מצרים, עכ"ל, וביאר הערבי נחל שהיתה תביעה על נח שלא החזיר את בני דורו בתשובה, ולכן נתגלגל ובא למצרים באישיותו של משה רבינו¹, עוד כתוב בספרים (ראה שם, ובס' דברי חלומות לרבי צדוק הכהן אות ג) שנפשות של דור המדבר הן אותן הנפשות של דור המבול, ונמצא שמשה תיקן מה שלא תיקן נח באותן הנפשות, עוד מצינו בענין זה בזוהר (חלק ג דף רטז ע"ב, הובא בפרי צדיק פרשת נח אות א) שדור המבול היה ראוי לקבל את התורה על ידי [נשמת] משה, אבל השחיתו דרכם (וכעין זה בשמות רבה ל, יג, וראה אור גדליהו פרשת נח אות ב)².

ונראה שקשר זה בין נח ובני דורו ומשה ובני דורו מצינו בכמה מקומות בתורה, כדלהלן:

א בסוף פרשת בראשית (ו:ג) כתיב "ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר והיו ימי מאה ועשרים שנה" ואמרו חז"ל (חולין קט"ב) שמכאן רמז למשה רבינו מן התורה, "בשגם" בגימטריא משה, ופירש רש"י (שם) דזהו שנאמר "והיו ימי מאה ועשרים שנה", כלומר עתיד לבא משה רבינו שימיו ק"כ שנה, ובפשוטו צ"ב למה נרמז משה רבינו כאן, אכן הענין מבואר במדרש רבה (בראשית כו:ו), "א"ר חנינא בר פפא אפילו נח שנשתייר מהם לא היה כד, אלא שצפה הקב"ה שמשה עתיד לעמוד ממנו, שנאמר בשגם זה משה, דחושבניה דדין הוא חושבניה דדין, רבנן מייתו לה מהכא, והיו ימי מאה ועשרים שנה, ומשה חי מאה ועשרים שנה".

ועל פי הנ"ל מבואר היטב דעומק הענין הוא שנח נתגלגל במשה, ותיקן משה מה שלא תיקן נח.

והתבוננתי בסדר הפסוקים וראיתי שפסוק זה "והיו ימי מאה ועשרים שנה" נמצא בסוף פרשת בראשית, חמשה פסוקים לפני סוף הפרשה, ובסוף פרשת וזאת הברכה כתוב (דברים לד, ז) "ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו", חמשה פסוקים לפני סוף הפרשה, ונראה שאין זה מקרה. כי חמשה פסוקים האחרונים של פרשת בראשית מתארים את ההשחחה של דור המבול והתפקיד של נח לתקן קלקול זה, ולעומת זה, חמשה פסוקים האחרונים של וזאת הברכה מתארים את הגדולות שעשה משה רבינו, דהיינו מה שתיקן משה ומילא את תפקידו³, זאת ועוד, בסוף פרשת בראשית הפסוק מסיים "ונח מצא חן בעיני ה'", ולעומת זה בסוף פרשת וזאת הברכה הפסוק מסיים שמשה רבינו עשה אותות ומופתים וכו' "לעיני כל ישראל". והיינו, שהתביעה על נח היתה שאף על פי שמצא חן בעיני ה', רק בעיני ה' מצא חן אבל לא בעיני דורו, שלא הצליח להחזירם בתשובה, אבל משה רבינו תיקן זאת, והראה את היד הגדולה של הקב"ה "לעיני כל ישראל".

נמצא שהסיום של פרשה הראשונה בתורה מתאר את הקלקול של הנבראים והתפקיד של נח לתקן קלקול זה, וסיום פרשה האחרונה של התורה מתאר את התיקונים של משה רבינו, שהיה גלגול של נח.

ב סיפור חייו של משה רבינו מתחיל בהיותו בתיבה בתוך המים, וכבר העיר רש"י (בראשית ו:יד) על ההשוואה בין תיבת משה ותיבת נח, שבתבת נח

היתה זפת מבית ומחוץ, מה שאין כן בתיבת משה היה חומר מבפנים וזפת מבחוץ, וביאר בספר ערבי נחל (שם) וז"ל, ונגד דור המבול סבל משה רבינו ע"ה יסורין כשהושלך בתיבה ע"פ היאור, דוגמת נח שהיה בתיבה, אכן נראה שלא סבל ממש באותה דרגה, שהרי היה חומר מבפנים כמו שפירש רש"י "שלא יריח אותו צדיק ריח רע".

ג משה רבינו נקרא בשם "משה" על שם "מן המים משיתהו" (שמות ב:י), והעיר המהרש"א (חולין קט"ב) למה לא נקרא "משוי" או "נמשה", וביאר מפני שמשה והוציא את ישראל מן הים סוף (וכעין זה בספרנו שם), וכתב דמשום כך נרמז שמו במילת "בשגם", דכמו שהמבול בא ללמד על השגחת ה', נגד מה שכפרו דור המבול, כך קריעת ים סוף באה ללמד על השגחת ה'.

ד בגמרא (סוטה יא, א) מבואר שקריעת ים סוף היתה בגדר 'מבול', וז"ל הגמרא, [אמר פרעה] בואו ונדונם במים שכבר נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו מביא מבול לעולם, שנאמר "כי מי נח זאת לי וגו'", והן אינן יודעין שעל כל העולם כולו אינו מביא אבל על אומה אחת הוא מביא, אי נמי הוא אינו מביא אבל הן באין ונופלין בתוכו, וכן הוא אומר 'ומצרים נסים לקראתו'.

ויש להוסיף שכמו שדור המבול נתגאו בשביל הטובה שהשפיע להם הקב"ה, ואמרו "כלום צריכין אנו לו אלא לטיפה של גשמים, יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקין מהן", ומשום כך נענשו במבול (סנהדרין קח, א), כך פרעה התגאה ביאור ועשה עצמו עבודה זרה. וכמו שדור המבול השחיתו דרכם בגילוי עריות, כך מצרים כידוע היתה ארץ זימה, וכמו שנח נמלט מן המבול על ידי התיבה, כך ישראל נמלטו מן הים.

ה גם מעמד הר סיני היה בבחינת מבול, כדאיתא בזבחים (קט"ז, א), "שכשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכו', נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו, שמא מבול בא לעולם, ה' למבול ישב, אמר להם וישב ה' מלך לעולם, כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם, אמרו לו מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא, שנא' כי באש ה' נשפט, אמר להן כבר נשבע שאינו משחית כל בשר וכו'".

ובביאור הענין כתב בספר שמן ששון (פרשת נח ענין ג) על פי דברי השפת אמת (סוכות תרמ"ד ד"ה ביום השמיני) שכתב: "ועיקר הגשם היא התורה שנמשלה למטר וכו' לכן פנימיות הגשם היא התורה, ובני" שדבקי בפנימיות הבריאה, בא להם הארת התורה, ולחיצוניות הבריאה בא פשטות הגשם". וזהו שכתוב בספרים דבאמת היתה התורה צריכה לרדת בימי נח, אבל כיון דלא אצלח נעשה מזה חיצוניות הגשם של המבול".

ונסיים במה שנוגע לדידן, כתב רבי צדוק הכהן (דברי חלומות אות ג) שדורו של משיח יהיו אותן הנפשות של דור המבול ודור המדבר, ומשיח יהיה נשמת משה רבינו (זוהר ח"ג רמו ע"ב), עכ"ד, והנה כל הרואה יראה שדורינו דומה לדור המבול ר"ל⁴, ואין לנו אלא עצת רבותינו ראשי הישיבות זצ"ל⁵ שאמרו שתיבת נח של דורינו היא הישיבה, שכאשר אדם נכנס בין כותלי בית המדרש ומשקיע כל כוחותיו בעסק התורה, הרי הוא מובדל ממים הזידונים שבחוץ, כמו נח בתיבה, ואולי משום כך מצינו שהתחלת הזמן בישיבה נופלת בפרשת נח, כי השפעת הזמן גורמת לכך שכשם שנח עלה לתיבה להנצל ממי המבול, כך אנו עולים לישיבה להמלט ממי המבול של דורינו.

¹ נביא החתם סופר (תורת משה שמות כו, ב) בשם ילקוט ראובני שנשמת משה היתה נשמת נח. ² ובפרי צדיק (שם) כתב דמשום כך יש אריכות במדרש תנחומא בפרשת נח בענין תורה שבכתב ותורה שבעל פה, מפני שדור המבול היו ראויים לקבל התורה. ³ כדאי להעיר שגם התיבות של חמשה פסוקים אלו הם כמעט שוה בשוה - בסוף בראשית יש ע"ה תיבות ובסוף וזאת הברכה יש ע"ד תיבות. וצ"ע בזה. ⁴ עיי' עוד בספר שובי ונחזה מהגאון רבי משה שפירא זצ"ל (פרשת נח ענין ז) מה שביאר בזה. ⁵ ראה ספר שובי ונחזה שם. ⁶ הג"ר יצחק הוטנר זצ"ל (פחד יצחק אגרות וכתבים, מכח עה), הגרא"מ שך זצ"ל (הובא ע"י הגר"מ שוליינגר זצ"ל בספר דף של ספינה עמוד נו, ושעתי שתי היה מרגלא בפומיה של רב שך זצ"ל), וכ"כ בנפש שמשון (אגרות ומאמרים עמוד כז).

continued from pg 2 חן בעיני ה'", וז"ל, אף על פי שנח הוכיח בני דורו על המעשים המקלקלים ענין המדינות, לא הורה אותם לדעת האל יתברך וללכת בדרכיו, הרי שהספורנו עצמו מחלק שלא בכל ענינים הוכיח נח את בני דורו, ובענינים שבין אדם לחבירו, דבק נח במידת קונו והוכיח את בני דורו כראוי עד כדי כך שזה היה עיקר מעלתו ועל זה מעיד הפסוק "את האלהים התהלך נח", אך, בבין אדם למקום, עניני אמונה ועבודת ה' לא נהג כאברהם לקרוא בשם ה' ולפרסם שיש מנהיג לבירה אשר לו לבדו ראוי לעבוד ולהתפלל, ומחמת כן התלוננו עליו חז"ל ודרשוהו לגנאי. ומעתה אתי שפיר, דאין כאן שום מחלוקת בין המפרשים הנ"ל והספורנו, המפרשים שכתבו שנח לא הוכיח את בני דורו היינו בענינים שבין אדם למקום ולא הודיעם על מציאות הבורא ושהוא משגיח על העולם ולזה גם הספורנו מודה כמו שהוא עצמו כותב, והספורנו שכתב שנח הוכיח את בני דורו, היינו שהוכיחם בענינים של בין אדם לחבירו ולזה מודים המפרשים.

ולפי זה שוב אין מקום לתמוה למה לא הצליח 'תנועת התשובה' של נח, דכך היא המציאות, כל תוכחה שאין עמה פרסום אמונה אינה מועילה, דרך המאמין בה' יכול להתגבר על יצרו ולשמור עצמו מן החטא.

PARSHAS NOACH WITH THE BOBOVER RUV שליט"א

*Reflecting The Light of The Rebbees of Bobov Vol. 3
by Rabbi Bentzion Twerski*

**וַיָּשְׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הַלֹּחֶף וַיָּשׁוּב (ח:ג)
וְהַמַּיִם הָיוּ הַלֹּחֶף וַחֲסוּר עַד הַחֲדָשׁ הָעֵשְׂרִי (ח:ה)**

A well-known mesorah (tradition) of words repeated in various places in Tanach that are connected concerns the word הַלֹּחֶף. In our parshah (Bereishis 8:3) it says הַלֹּחֶף וַחֲסוּר – [And the waters] decreased continually; הַלֹּחֶף וַיָּשׁוּב – [And the waters] returned from off the earth continually. Also (Bereishis 12: 9), הַלֹּחֶף וַנְּסוּעַ – [And Avram journeyed] going on still. Finally (Bereishis 26:13), הַלֹּחֶף וַגְּדַל עַד, כִּי-גְדַל מְאֹד – and gained more and more, until he became very wealthy.

Our sacred texts teach that everyone must go through periods of ascent and descent. Even the greatest of our tzaddikim experience highs and lows in their spiritual attainments. The Baal Shem Tov taught that this concept is alluded to in the words of the Navi (Yechezkel 1:14): וְהַחַיּוֹת רָצוּ – And the living creatures ran and returned like the appearance of a flash of lightning. The Jew, with his soul hewn from the Divine throne, cannot remain stationary for an extended period of time. At times he climbs high, at other times he falls, like the flames of a fiery furnace that leap from its opening and then recede.

Many explanations are given for this phenomenon of rise and fall, advance and retreat. Some sources say that the reason for it is that any ongoing, everlasting pleasure is no pleasure at all. Due to Hashem's abundant kindness, He wishes to share His goodness with His creations. Were anyone to remain constantly connected, he would lack the appreciation for and delight of connecting to Hashem. It is only when the tzaddik loses the connection by temporarily falling from his height that he can

reconnect and once again delight in his relationship with his Creator.

Others say that Hashem wishes for those closest to Him to constantly grow and mature in this relationship. If someone were to become comfortable and secure with Hashem, he might not feel the need for growth. So Hashem conceals Himself, removing the clarity the person was able to attain in his lofty service. This prompts the tzaddik to strive to connect at an even deeper level of service of Hashem.

The Rebbe Reb Nachum of Chernobyl (Meor Eynayim, Parshas Yisro) writes that this phenomenon is one of the secrets of creation. He adds that Hashem causes the tzaddik to fall momentarily in order to see if he will put forth the energy to reconnect despite the feeling of abandonment. If he does invest in his relationship with Hashem and conduct himself with kedushah, he is rewarded with many higher levels of attainment than he had before the fall.

This might be the connection between these four pesukim. The mesorah begins with הַלֹּחֶף וַנְּסוּעַ, suggesting that it is incumbent upon every Jew to grow and thrive in his service of Hashem. We are not to allow anything to get in our way. Yet despite this determination, we surprisingly experience at times הַלֹּחֶף וַחֲסוּר, that is, we see our service is diminished; we seem to be retreating rather than advancing. We ask why, despite all our hard work, we are losing ground in our avodah.

The third passuk addresses this confusion. It is Hashem's abundant mercy that wants to bestow upon us His ever-growing kindness to attain far greater heights in His service. Hashem wishes to see if the servant of Hashem will have the courage to return in that most human of ways: הַלֹּחֶף וַיָּשׁוּב. The result will ultimately be הַלֹּחֶף וַגְּדַל עַד כִּי-גְדַל מְאֹד, the servant of Hashem can continue to grow until he is exceedingly great.

